SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 23. decembra 2009 *

V zadevi C-403/09 PPU,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi členov 68 ES in 234 ES, ki ga je vložilo Višje sodišče v Mariboru (Slovenija) s sklepom z dne 19. oktobra 2009, ki je prispel na Sodišče 20. oktobra 2009, v postopku

Jasna Detiček

proti

Mauriziu Sgueglii,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi K. Lenaerts, predsednik senata, R. Silva de Lapuerta, sodnica, E. Juhász, J. Malenovský (poročevalec) in D. Šváby, sodniki,

* Jezik postopka: slovenščina.

generalni pravobranilec: Y. Bot,
sodna tajnica: L. Hewlett, glavna administratorka,

na podlagi predloga predložitvenega sodišča z dne 19. oktobra 2009, ki je na Sodišče prispel 20. oktobra 2009, naj se predlog za sprejetje predhodne odločbe obravnava po nujnem postopku v skladu s členom 104b Poslovnika,

na podlagi sklepa tretjega senata z dne 27. oktobra 2009, da se temu predlogu ugodi,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 7. decembra 2009,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za J. Detiček B. Žibret, odvetnik,

– za M. Sgueglio L. Varanelli, odvetnik,

– za slovensko vlado N. Aleš Verdir, zastopnica,

– za češko vlado M. Smolek, zastopnik,

– za nemško vlado J. Kemper, zastopnica,

– za francosko vlado B. Beaupère-Manokha, zastopnica,

– za italijansko vlado I. Bruni, zastopnica, skupaj z F. Areno, avvocato dello Stato,

– za latvijsko vlado K. Drevina, zastopnica,

– za poljsko vlado M. Arciszewski, zastopnik,

– za Komisijo Evropskih skupnosti A.-M. Rouchaud-Joët in M. Žebre, zastopnika,

po opredelitvi generalnega pravobranilca

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 20 Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 (UL L 338, str. 1).

2 Ta predlog je bil vložen v sporu med J. Detiček in M. Sgueglio glede varstva in vzgoje njune hčere Antonelle.

Pravni okvir

Skupnostna ureditev

3 V uvodni izjavi 12 Uredbe št. 2201/2003 je navedeno:

„Temelji pristojnosti v zadevah starševske odgovornosti, določeni v tej uredbi, so oblikovani tako, da kar najbolj upoštevajo interese otroka, zlasti kriterij povezanosti. To

pomeni, da je v prvi vrsti pristojna država članica, v kateri ima otrok običajno prebivališče, z izjemo nekaterih primerov spremembe otrokovega prebivališča ali v skladu s sporazumom med nosilcema starševske odgovornost.“

4 V uvodni izjavi 16 te uredbe je navedeno:

„Ta uredba ne sme preprečevati sodiščem držav članic, da v nujnih primerih sprejmejo začasne ukrepe in ukrepe zavarovanja glede oseb ali premoženja, ki se nahajajo v tej državi.“

5 V uvodni izjavi 21 te uredbe je navedeno:

„Priznavanje in izvrševanje sodnih odločb, izrečenih v državi članici, mora temeljiti na načelu medsebojnega zaupanja, razloge za nepriznanje pa je treba omejiti na kar najmanjši obseg.“

6 V uvodni izjavi 33 Uredbe št. 2201/2003 je navedeno:

„Ta uredba priznava temeljne pravice in upošteva načela Listine o temeljnih pravicah Evropske unije [razglašene 7. decembra 2000 v Nici (UL C 364, str. 1, v nadaljevanju: Listina)]. Njen namen je predvsem zagotoviti spoštovanje temeljnih otrokovih pravic, kakor so določene v členu 24 [Listine].“

7 Člen 2 te uredbe določa:

„V tej uredbi:

[…]

4. ‚sodna odločba' pomeni odločbo o razvezi, prenehanju življenjske skupnosti ali razveljavitvi zakonske zveze, kakor tudi sodno odločbo, ki se nanaša na starševsko odgovornost, in jo je izdalo sodišče države članice, ne glede na to, kakšno je ime sodne odločbe, vključno s sklepom, odredbo ali odločbo [sodbo ali sklepom];

[…]

11. ‚neupravičena [nezakonita] premestitev ali zadržanje' pomeni premestitev ali zadržanje otroka, kadar:

(a) je to kršitev pravic do varstva in vzgoje, pridobljenih s sodno odločbo ali po samem zakonu ali z dogovorom, ki ima pravno veljavo v skladu z zakonodajo države članice, v kateri je imel otrok običajno prebivališče neposredno pred premestitvijo ali zadržanjem

in

(b) pod pogojem, da so se pravice do varstva in vzgoje otroka v času premestitve ali zadržanja dejansko izvajale, skupaj ali posamezno, ali bi se bile izvajale, če do premestitve ali zadržanja ne bi prišlo. Za varstvo in vzgojo otroka se šteje, da se izvršuje skupno, kadar v skladu s sodno odločbo ali po samem zakonu eden od nosilcev starševske odgovornosti ne more odločati o kraju otrokovega prebivališča brez soglasja drugega nosilca starševske odgovornosti.“

8 Člen 8(1) navedene uredbe določa:

„Sodišča države članice so pristojna v zadevah starševske odgovornosti v zvezi z otrokom, ki običajno prebiva v tisti državi članici v trenutku, ko je sodišče začelo postopek.“

9 Člen 20 te uredbe, naslovljen „Začasni ukrepi in ukrepi zavarovanja“, določa:

„1. Določbe te uredbe v nujnih primerih sodiščem države članice ne preprečujejo sprejetja začasnih ukrepov ali ukrepov zavarovanja glede v tej državi nahajajočih se oseb ali premoženja, ki jih predvideva pravo te države članice, tudi v primeru, ko je po tej uredbi za odločanje o glavni stvari pristojno sodišče druge države članice.

2. Ukrepi iz odstavka 1 se prenehajo uporabljati, ko sodišče v državi članici, ki je po vsebini pristojno na podlagi te uredbe, sprejme ukrepe, za katere meni, da so primerni.“

10 Člen 21(1) in (3) Uredbe št. 2201/2003 določa:

„1. Sodna odločba, izdana v državi članici, se v drugih državah članicah prizna, ne da bi bilo potrebno za priznanje začeti kakršenkoli poseben postopek.

[…]

3. Brez poseganja v oddelek 4 tega poglavja lahko vsaka zainteresirana stranka v skladu s postopkom iz oddelka 2 tega poglavja zahteva izdajo odločbe o priznanju oz. nepriznanju sodne odločbe.

[…]“

Haaška konvencija iz leta 1980

11 Člen 12 Konvencije o civilnopravnih vidikih mednarodne ugrabitve otrok z dne 25. oktobra 1980 (v nadaljevanju: Haaška konvencija iz leta 1980) določa:

„Če je bil otrok nezakonito odpeljan ali zadržan po 3. členu, na dan, ko se je začel postopek pred sodnim ali upravnim organom pogodbenice, v kateri je otrok, pa je

minilo manj kot leto dni od dneva, ko je bil nezakonito odpeljan ali zadržan, odredi pristojni organ takojšnjo vrnitev otroka.

Tudi če se je pravni postopek začel po poteku enoletnega roka iz prejšnjega odstavka, odredi sodni ali upravni organ vrnitev otroka, če se ne dokaže, da se je otrok prilagodil novemu okolju.

Če sodni ali upravni organ v državi, ki ji je bila poslana zahteva, upravičeno verjame, da je bil otrok odpeljan v kakšno drugo državo, lahko ustavi postopek ali zavrže prošnjo za vrnitev otroka."

12 Člen 13 Haaške konvencije iz leta 1980 določa:

„Sodnemu ali upravnemu organu države, ki ji je bila poslana zahteva, ne glede na določbe prejšnjega člena ni treba odrediti vrnitve otroka, če oseba, institucija ali kakšno drugo telo, ki nasprotuje njegovi vrnitvi, dokaže:

a) da v času, ko je bil otrok odpeljan ali zadržan, oseba, institucija ali drugo telo, ki skrbi za otrokovo osebnost, ni dejansko uveljavljalo pravice do skrbi zanj, ali da se je strinjalo ali pozneje pristalo, da se otrok odpelje ali zadrži; [ali]

b) da obstaja resna nevarnost, da bi bil otrok zaradi vrnitve izpostavljen telesnemu nasilju ali duševni travmi ali kako drugače pripeljan v neugoden položaj.

Prav tako lahko sodni ali upravni organ zavrne, da odredi otrokovo vrnitev, če ugotovi, da otrok nasprotuje vrnitvi in da je dopolnil tisto starost in je na taki stopnji zrelosti, ko je treba upoštevati njegovo mnenje.

Pri obravnavi okoliščin iz tega člena upoštevata sodni in upravni organ podatke o otrokovem socialnem poreklu, ki jih dobita od centralnega izvršilnega organa ali kakšnega drugega pristojnega organa države, v kateri je otrokovo stalno prebivališče."

Nacionalna ureditev

13 Člen 411, prvi in tretji odstavek, Zakona o pravdnem postopku določa:

„Med postopkom v zakonskih sporih in sporih iz razmerij med starši in otroki lahko izda sodišče na predlog stranke ali po uradni dolžnosti začasne odredbe o varstvu in preživljanju skupnih otrok kot tudi začasne odredbe o odvzemu ali omejitvi pravice do stikov oziroma o načinu izvrševanja stikov.

[…]

Začasne odredbe iz prejšnjih odstavkov se izdajo po določbah zakona, ki ureja zavarovanje."

14 Člen 272, prvi odstavek, Zakona o izvršbi in zavarovanju (v nadaljevanju: ZIZ) določa:

„Sodišče izda začasno odredbo v zavarovanje nedenarne terjatve, če izkaže upnik za verjetno, da terjatev obstoji ali da mu bo terjatev zoper dolžnika nastala. Upnik mora verjetno izkazati […] da je odredba potrebna, da se prepreči uporaba sile ali nastanek težko nadomestljive škode […]“

15 Člen 267 ZIZ določa:

„Začasno odredbo je mogoče izdati pred uvedbo sodnega postopka, med postopkom, kot tudi po koncu postopka, vse dokler ni opravljena izvršba.“

16 Člen 278, drugi odstavek, ZIZ določa:

„Sodišče ustavi postopek in razveljavi opravljena dejanja tudi na predlog dolžnika, če so se okoliščine, zaradi katerih je bila izdana začasna odredba, pozneje spremenile, tako da odredba ni več potrebna.“

17 Člen 105(3) Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih določa:

„Če se starša tudi ob pomoči centra za socialno delo ne sporazumeta o varstvu in vzgoji otrok, odloči sodišče na zahtevo enega ali obeh staršev, da so vsi otroci v varstvu in vzgoji pri enem od njiju ali da so eni otroci pri enem, drugi pri drugem od njiju. Sodišče lahko po uradni dolžnosti tudi odloči, da se vsi ali nekateri otroci zaupajo v varstvo in vzgojo drugi osebi. […]“

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

18 J. Detiček, slovenska državljanka, in M. Sgueglia, zakonca v razveznem postopku, sta v Rimu (Italija) živela 25 let. Njuna hči Antonella se je rodila 6. septembra 1997.

19 Pristojno sodišče v Tivoliju (Italija) (v nadaljevanju: sodišče v Tivoliju), ki odloča o tožbi za razvezo zakonske zveze med zakoncema Detiček in Sgueglia, v okviru katere se odloča tudi o varstvu in vzgoji Antonelle, je 25. julija 2007 Antonello začasno zaupalo v izključno varstvo in vzgojo M. Sgueglii ter odredilo, da se jo začasno nastani v zavod Sprejemna hiša kalasancijanskih sester v Rimu.

20 Istega dne je J. Detiček s hčerjo Antonello zapustila Italijo in odšla v Slovenijo, in sicer v Zgornje Poljčane, kjer živita še zdaj.

21 Okrožno sodišče v Mariboru je s sklepom z dne 22. novembra 2007, ki je bil potrjen s sklepom Vrhovnega sodišča z dne 2. oktobra 2008, sklep sodišča v Tivoliju z dne 25. julija 2007 razglasilo za izvršljivega na območju Republike Slovenije.

22 Na podlagi tega sklepa Vrhovnega sodišča pred Okrajnim sodiščem v Slovenski Bistrici poteka izvršilni postopek za izročitev otroka M. Sgueglii z nastanitvijo v navedeni zavod. Vendar je na podlagi sklepa z dne 2. februarja 2009 to sodišče izvršbo odložilo do konca sodnega postopka v glavni stvari.

23 J. Detiček je 28. novembra 2008 pri Okrožnem sodišču v Mariboru vložila predlog za izdajo začasne odredbe (ukrep zavarovanja) za predodelitev otroka v varstvo in vzgojo njej.

24 To sodišče je s sklepom z dne 9. decembra 2008 ugodilo predlogu J. Detiček in ji je Antonello začasno zaupalo v varstvo in vzgojo. Odločitev je oprlo na člen 20 Uredbe št. 2201/2003 v povezavi s členom 13 Haaške konvencije iz leta 1980 in jo obrazložilo s spremenjenimi okoliščinami in otrokovimi koristmi.

25 V zvezi s tem je menilo, da se je Antonella vživela v socialno okolje v Sloveniji. Vrnitev v Italijo s prisilno nastanitvijo v zavod naj bi škodila njeni dobrobiti, ker naj bi ji povzročila nepopravljivo psihično in fizično travmo. Poleg tega je Antonella v sodnih postopkih v Sloveniji izjavila, da želi ostati pri materi.

26 M. Sgueglia je zoper ta sklep pri istem sodišču vložil ugovor, ki ga je to s sklepom z dne 29. junija 2009 zavrnilo.

27 M. Sgueglia je proti temu sklepu vložil pritožbo pri Višjem sodišču v Mariboru.

28 V teh okoliščinah je Višje sodišče v Mariboru prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali je sodišče v Republiki Sloveniji (država članica [Evropske unije]) v skladu z določbo člena 20 Uredbe [št. 2201/2003] pristojno izdati ukrepe zavarovanja v primeru, če je sodišče druge države članice, ki je po Uredbi [št. 2201/2003] pristojno za odločanje o glavni stvari, že izdalo ukrep zavarovanja, ki je razglašen za izvršljiv v Republiki Sloveniji?

2. V primeru pritrdilnega odgovora sledi vprašanje, ali lahko slovensko sodišče z uporabo nacionalnega prava (uporabo tega uzakonja člen 20 Uredbe [št. 2201/2003]) z izdajo ukrepa zavarovanja po določbi člena 20 Uredbe [št. 2201/2003] spremeni oziroma razveljavi pravnomočen in izvršljiv ukrep zavarovanja, izdan po sodišču v drugi državi članici, ki je po Uredbi [št. 2201/2003] pristojno za odločanje o glavni stvari?“

Nujni postopek

29 Višje sodišče v Mariboru je predlagalo, naj se predlog za sprejetje predhodne odločbe obravnava po nujnem postopku iz člena 104b Poslovnika.

30 Predložitveno sodišče je ta predlog obrazložilo z okoliščino, da obstajata izvršljiva sodna odločba o zavarovanju italijanskega sodišča, s katero je bil otrok dodeljen očetu, in sodna odločba o zavarovanju slovenskega sodišča, s katero je bil otrok predodeljen materi. To sodišče navaja tudi potrebo po hitrem ukrepanju, ker naj bi bila pozna odločitev v nasprotju z otrokovimi koristmi in bi lahko pomenila nepopravljivo poslabšanje odnosa med otrokom in očetom. Nazadnje to sodišče meni, da že sama začasnost ukrepa v postopku zavarovanja varstva in vzgoje otrok narekuje nujno postopanje Sodišča, da se ne bo nadaljevalo stanje brez pravne varnosti.

31 Tretji senat Sodišča je po opredelitvi generalnega pravobranilca 27. oktobra 2009 ugodil predlogu predložitvenega sodišča, naj se predlog za sprejetje predhodne odločbe obravnava po nujnem postopku.

Vprašanji za predhodno odločanje

32 Z vprašanjema, ki ju je treba obravnavati skupaj, predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba člen 20 Uredbe št. 2201/2003 razlagati tako, da sodišču države članice omogoča sprejetje začasnega ukrepa v zvezi s starševsko odgovornostjo, na podlagi katerega bi se otroka, ki je na območju te države članice, dodelilo v varstvo in vzgojo enemu od staršev, če je sodišče druge države članice, ki je na podlagi te uredbe pristojno za odločanje o glavni stvari glede varstva in vzgoje otroka, že izdalo odločbo, s katero je

otroka v začasno varstvo in vzgojo zaupalo drugemu od staršev, in je bila ta odločba razglašena za izvršljivo na območju prve države članice.

33 V skladu z ustaljeno sodno prakso je treba za razlago določbe prava Skupnosti upoštevati ne le njene pojme in sobesedilo, ampak tudi cilje, ki jim sledi ureditev, katere del je (glej v tem smislu zlasti sodbe z dne 18. maja 2000 v zadevi KVS International, C-301/98, Recueil, str. I-3583, točka 21; z dne 23. novembra 2006 v zadevi ZVK, C-300/05, ZOdl., str. I-11169, točka 15, in z dne 22. oktobra 2009 v zadevi Bogiatzi (poročena Ventouras), C-301/08, ZOdl., str. I-10195, točka 39).

34 Poleg tega iz ustaljene sodne prakse izhaja, da morajo države članice ne zgolj razlagati nacionalno pravo v skladu s pravom Skupnosti, temveč tudi paziti, da se ne opirajo na tako razlago besedila sekundarne zakonodaje, ki bi bila v nasprotju s temeljnimi pravicami, ki jih varuje pravni red Skupnosti, ali z drugimi splošnimi načeli prava Skupnosti (glej v tem smislu sodbi z dne 6. novembra 2003 v zadevi Lindqvist, C-101/01, ZOdl., str. I-12971, točka 87, in z dne 26. junija 2007 v zadevi Ordre des barreaux francophones et germanophone in drugi, C-305/05, ZOdl., str. I-5305, točka 28).

35 Najprej je treba poudariti, da so glede na besedilo uvodne izjave 12 Uredbe št. 2201/2003 pravila o pristojnosti v zadevah starševske odgovornosti, določena v tej uredbi, oblikovana tako, da kar najbolj upoštevajo otrokove interese, zlasti merilo bližine.

36 Na podlagi člena 8 Uredbe št. 2201/2003 so v zadevah starševske odgovornosti praviloma pristojna sodišča države članice, v kateri ima otrok običajno prebivališče ob začetku sodnega postopka. Zaradi geografske bližine so namreč ta sodišča na splošno najprimernejša za odločanje o ukrepih, ki jih je treba sprejeti v otrokovo korist.

37 V obravnavanem primeru je iz predložitvenega sklepa in iz sklepa Okrožnega sodišča v Mariboru z dne 9. decembra 2008 razvidno, da je v skladu z navedenim členom 8 sodišče v Tivoliju pristojno za vsebinsko odločanje glede vseh vprašanj v zvezi s starševsko odgovornostjo v sporu o glavni stvari.

38 Vendar člen 20(1) Uredbe št. 2201/2003 določa, da lahko sodišča države članice, v kateri je otrok, pod določenimi pogoji sprejmejo začasne ukrepe ali ukrepe zavarovanja, ki jih določa pravo te države, tudi če je po tej uredbi za odločanje o glavni stvari pristojno sodišče druge države članice. Ker ta pristojnost pomeni izjemo v sistemu pristojnosti iz te uredbe, je to določbo treba razlagati ozko.

39 Kot je razvidno iz samega besedila člena 20(1) Uredbe št. 2201/2003, lahko sodišča, na katera se nanaša ta določba, take začasne ukrepe ali ukrepe zavarovanja sprejmejo le, če upoštevajo tri kumulativne pogoje, in sicer da morajo biti zadevni ukrepi nujni, da morajo biti sprejeti glede oseb ali premoženja, ki so v državi članici, v kateri imajo ta sodišča sedež, in da morajo biti začasni (glej v tem smislu sodbo z dne 2. aprila 2009 v zadevi A, C-523/07, ZOdl., str. I-2805, točka 47).

40 Tako že neizpolnjevanje samo enega od teh treh pogojev pomeni, da tak ukrep ne more temeljiti na členu 20(1) Uredbe št. 2201/2003.

41 Najprej se je treba izreči glede pogoja nujnosti.

42 Ker člen 20(1) Uredbe št. 2201/2003 pooblašča sodišče, ki ni pristojno za odločanje o glavni stvari, da izjemoma sprejme začasni ukrep v zvezi s starševsko odgovornostjo, je treba šteti, da se pojem nujnosti iz te določbe hkrati nanaša na položaj, v katerem je

otrok, in na dejansko nezmožnost, da bi se vloga v zvezi s starševsko odgovornostjo vložila pri sodišču, ki odloča o glavni stvari.

43 Iz predložitvenega sklepa je razvidno, da je Okrožno sodišče v Mariboru v sklepu z dne 9. decembra 2008 ugotovilo, da gre za tako nujnost v smislu člena 20(1) Uredbe št. 2201/2003, pri čemer se je sklicevalo na okoliščine, ki so se spremenile po tem, ko je sodišče v Tivoliju sprejelo začasen ukrep v zvezi s starševsko odgovornostjo, na podlagi katerega je bil otrok v izključno varstvo in vzgojo zaupan očetu. Ta sprememba okoliščin naj bi bila posledica tega, da se je otrok medtem dobro vživel v okolje, v katerem trenutno živi v Sloveniji. V teh okoliščinah je Okrožno sodišče v Mariboru menilo, da bi zaradi otrokove vrnitve v Italijo, ki bi pomenila izvršitev sklepa sodišča v Tivoliju, nastal položaj, ki bi lahko resno škodil otrokovi dobrobiti.

44 Vendar pa okoliščine, ki jih navaja Okrožno sodišče v Mariboru, ne omogočajo ugotovitve, da je šlo za nujnost v smislu člena 20(1) Uredbe št. 2201/2003.

45 Prvič, priznanje nujnosti v primeru, kakršen je obravnavani, bi namreč nasprotovalo načelu medsebojnega priznavanja sodnih odločb, izdanih v državah članicah, ki je določeno v Uredbi št. 2201/2003 in ki sámo temelji – kot je razvidno iz uvodne izjave 21 te uredbe – na načelu medsebojnega zaupanja med državami članicami.

46 Od pravil, ki izhajajo iz načel, navedenih v prejšnji točki, je treba navesti zlasti pravilo iz člena 28(1) Uredbe št. 2201/2003, po katerem je treba sodno odločbo o izvrševanju starševske odgovornosti, ki je bila izdana v državi članici izvora in je izvršljiva na njenem

območju, načeloma izvršiti v državi članici, v kateri se zahteva priznanje, in pravilo iz člena 31(3) te uredbe, ki prepoveduje vsakršno vsebinsko preverjanje odločbe, katere izvršitev se zahteva.

47 V obravnavanem primeru pa je sodišče, ki je pristojno za odločanje o glavni stvari, in sicer sodišče v Tivoliju, že izdalo začasno odredbo v zvezi s starševsko odgovornostjo, ta odločba pa je bila razglašena za izvršljivo v Sloveniji. Če bi sprememba okoliščin, ki so posledica postopnega procesa, kot je otrokova integracija v novo okolje, zadoščala za to, da bi bilo sodišče, ki sicer ni pristojno za odločanje o glavni stvari, na podlagi člena 20(1) Uredbe št. 2201/2003 pristojno za sprejetje začasnega ukrepa, katerega namen bi bil sprememba ukrepa v zvezi s starševsko odgovornostjo, ki ga je sprejelo sodišče, pristojno za odločanje o glavni stvari, bi morebitna dolgotrajnost izvršilnega postopka v državi članici, v kateri se zahteva priznanje, pripomogla k ustvarjanju okoliščin, ki bi prvemu sodišču dopuščale oviranje izvršitve odločbe, ki je bila razglašena za izvršljivo. Taka razlaga te določbe bi omajala načela, na katerih temelji ta uredba.

48 Drugič, treba je poudariti, da je v obravnavani zadevi sprememba otrokovega položaja posledica nezakonite premestitve v smislu člena 2(11) Uredbe št. 2201/2003. Začasni ukrep, ki ga je sprejelo Okrožno sodišče v Mariboru, namreč ne temelji le na členu 20(1) Uredbe št. 2201/2003, ampak tudi na členu 13 Haaške konvencije iz leta 1980, ki se uporablja samo ob nezakoniti premestitvi ali nezakonitem zadržanju.

49 Priznanje nujnosti v primeru, kakršen je ta, bi bilo v nasprotju s ciljem Uredbe št. 2201/2003, ki je preprečitev nezakonitih premestitev ali zadržanj otrok med državami članicami (glej v tem smislu sodbo z dne 11. julija 2008 v zadevi Rinau, C-195/08 PPU, ZOdl., str. I-5271, točka 52). Potrditev tega, da se na podlagi člena 20(1) Uredbe št. 2201/2003 lahko sprejme ukrep v zvezi s starševsko odgovornostjo, ki vsebinsko spreminja dotedanjo ureditev izvrševanja te odgovornosti, bi namreč pomenila, da se z utrditvijo dejanskega položaja, ki izhaja iz nezakonitega ravnanja, okrepi položaj tistega od staršev, ki je odgovoren za nezakonito premestitev.

50 Dalje, iz besedila člena 20(1) Uredbe št. 2201/2003 je razvidno, da je treba začasne ukrepe sprejeti glede oseb, ki so v državi članici, v kateri imajo sedež sodišča, pristojna za sprejetje takih ukrepov.

51 Začasni ukrep v zvezi s starševsko odgovornostjo, s katerim naj bi se dosegla sprememba glede varstva in vzgoje otroka, se ne nanaša samo na otroka, temveč tudi na tistega od staršev, ki mu je otrok predodeljen v varstvo in vzgojo, in na drugega od staršev, ki sta mu zaradi sprejetja takega ukrepa varstvo in vzgoja otroka odvzeta.

52 V obravnavani zadevi ni sporno, da ena od oseb, na katero se nanaša tak ukrep, in sicer oče, prebiva v drugi državi članici, nič pa ne kaže na to, da se nahaja v državi članici, katere sodišče meni, da je pristojno na podlagi člena 20(1) Uredbe št. 2201/2003.

53 Nazadnje, zgornje ugotovitve potrjujejo zahteve, ki izhajajo iz uvodne izjave 33 Uredbe št. 2201/2003, v kateri je navedeno, da ta uredba priznava temeljne pravice in upošteva načela Listine zlasti z zagotavljanjem spoštovanja temeljnih otrokovih pravic, kakor so določene v členu 24 Listine.

54 Treba je poudariti, da eno takih temeljnih otrokovih pravic določa člen 24(3) Listine, in sicer da ima otrok pravico do rednih osebnih odnosov in neposrednih stikov z obema staršema, katere spoštovanje je nedvomno v skladu z največjo koristjo vsakega otroka.

55 Člena 20 Uredbe št. 2201/2003 pa ni mogoče razlagati tako, da bi se kršila ta temeljna pravica.

56 Glede tega je treba ugotoviti, da je zaradi nezakonite premestitve otroka, ki je posledica enostranske odločitve enega od staršev, otrok najpogosteje prikrajšan za redne osebne odnose in neposredne stike z drugim od staršev.

57 Zato člena 20 Uredbe št. 2201/2003 ni mogoče razlagati tako, da bi ga tisti od staršev, ki je otroka odpeljal nezakonito, uporabil kot sredstvo, s katerim bi podaljšal trajanje dejanskega položaja, ki ga je ustvaril z nezakonitim ravnanjem, ali da bi legitimiziral učinke tega ravnanja.

58 V skladu s členom 24(3) Listine se sicer lahko poseže v temeljno otrokovo pravico do rednih osebnih odnosov in neposrednih stikov z obema staršema, če se izkaže, da ta največja korist nasprotuje drugim otrokovim koristim.

59 Tako lahko ukrep, s katerim se ovirajo redni osebni odnosi in neposredni stiki z obema staršema, upraviči le druga, tako velika otrokova korist, da prevlada nad koristjo, ki odraža navedeno temeljno pravico.

60 Vendar pa je načeloma treba vse upoštevne koristi uravnoteženo in razumno presoditi v postopku pred sodiščem, ki je pristojno za odločanje o glavni stvari na podlagi določb Uredbe št. 2201/2003, pri čemer mora ta presoja temeljiti na objektivnih ugotovitvah glede samega otroka in njegovega socialnega okolja.

61 Glede na navedeno je treba na zastavljeni vprašanji odgovoriti, da je treba člen 20 Uredbe št. 2201/2003 razlagati tako, da v okoliščinah, kakršne so v zadevi v glavni stvari, sodišču države članice ne omogoča sprejetja začasnega ukrepa v zvezi s starševsko odgovornostjo, na podlagi katerega bi se otroka, ki je na območju te države članice, v varstvo in vzgojo dodelilo enemu od staršev, če je sodišče druge države članice, ki je na

podlagi te uredbe pristojno za odločanje o glavni stvari glede varstva in vzgoje otroka, že izdalo odločbo, s katero je otroka v začasno varstvo in vzgojo zaupalo drugemu od staršev, in je bila ta odločba razglašena za izvršljivo na območju prve države članice.

Stroški

62 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

Člen 20 Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 je treba razlagati tako, da v okoliščinah, kakršne so v zadevi v glavni stvari, sodišču države članice ne omogoča sprejetja začasnega ukrepa v zvezi s starševsko odgovornostjo, na podlagi katerega bi se otroka, ki je na območju te države članice, v varstvo in vzgojo dodelilo enemu od staršev, če je sodišče druge države članice, ki je na podlagi te uredbe pristojno za odločanje o glavni stvari glede varstva in vzgoje

otroka, že izdalo odločbo, s katero je otroka v začasno varstvo in vzgojo zaupalo drugemu od staršev, in je bila ta odločba razglašena za izvršljivo na območju prve države članice.

Podpisi